Lunds universitet
Centrum för genusvetenskap

GNVK01
VT09
Handledare: Despina Tzimoula

Vad *De Andra* blir då *Vi* inte är...

***kultur, patriarkala strukturer* och *heder* i dagens mångkulturella Sverige**

Jessica Salomonsson

Abstract

Denna uppsats syftar till att synliggöra bakomliggande föreställningar kring begreppen ”kultur”, ”patriarkala strukturer” och ”heder” i dagens mångkulturella Sverige. Utifrån material som diskuterar hedersproblematik görs med ett diskursanalytiskt tillvägagångssätt en analys som fokuserar på vilka uppfattningar och synsätt som ligger till grund för bakomliggande föreställningar kring begreppen ”kultur”, ”patriarkala strukturer” och ”heder”. Språkets betydelse betonas utifrån ett poststrukturalistiskt perspektiv eftersom det skapar ett bestämt sätt att se världen och vad som uppfattas som verkligheten. Ett grundläggande antagande är att sättet att tala kring ett fenomen uttrycker maktförhållanden. Makten problematiseras utifrån ett postkolonialt influerat och intersektionellt perspektiv som fokuserar på hur olika maktrelationer ömsesidigt påverkar varandra.

Mediernas gestaltning av ”De Andra” sker i motsats till ”vår” jämlika självbild, där ”vi” är moderna, rationella, sexuellt frigjorda och jämlika. I dessa mediebilder framstår relationen mellan könen i Sverige som lättsam och okomplicerad. Det finns en tendens att framställa De Andra som lydande under ”hedersetik” medan Vi skulle vara ”hederslösa”, vilket bidrar till att ytterliggare spä på myten om Deras olikhet och traditionalitet.

Nyckelord: kultur, heder, mediagestaltning, svenskhet, patriarkala strukturer

Abstract

The objective of this essay is to visualize the understanding of ”culture”, ”patriarchic structure” and ” honor” in multi-cultural Sweden today. Based on material discussing the issues of honor, a discourse analysis is used to show the underlying mindset about the concept mentioned before.

The influence of the language is emphasized from a post-structural perspective, this because it creates an opportunity to deconstruct the “given truths”.

A basic assumption in this essay is that the way of speaking about power is a way of exploring power relations. The power is problematized from a post-colonial and intersectional perspective that focuses on how different power relations mutually influence each other.

The configuration of the medias ”the other” is done by contrast to ”our” coequal self image, where ”we” are modern, rational, sexual liberate and equal. There is a tendency to represents ”the others” as ruled by honor while ”we” are represented as ”honor-less”. This might contribute to the myth of cultural differences and ”their” traditionalistic way of living in contrast to our “free” way of living.

Keywords: culture, honor, mediaconfiguration, Swedishness, patriarchic structure

Innehållsförteckning

1 Inledning och problemformulering 1

1.1 Syfte och huvudfrågeställning 2

1.2 Uppsatsens diposition 2

2 Teoretiska och metodologiska överväganden 3

2.1.1 Poststrukturalism 3
2.1.2 Postkolonial teori 4
2.1.3 Intersektionellt perspektiv 6

2.2 Diskursanalys 7
2.2.1 Positionering 8
2.2.2 Avgränsningar 9
2.2.3 Urval och material 9

2.3 Material och forskningsläget 10

3 Bakgrund 12

3.1 Hedersdiskussionen i Sverige idag 12

3.2 Skapandet av ett ”Vi” och ett ”Dom” 12

3.3 Etnocentrism 13

4 Analys 15

4.1 Mediers gestaltning och debatt kring mordet på Fadime 15

4.2 Kultur 16

4.3 ”De Andra” 18

4.4 Kulturrasism 20

4.5 Svenskhet 22

4.6 Vad menas med heder? 22

4.7 Heder 24

5 Slutdiskussion 27

6 Källförteckning 30

6.1 Litteratur 30

6.2 Internet: 33

1 Inledning och problemformulering

Nyamko Sabuni skriver i boken *Flickorna vi sviker* att Sverige tolererar grova kränkningar av individens rätt till sin kropp och sin frihet under kodnamnet ”kultur”. Detta menar Sabuni får konsekvensen av fortsatt hedersvåld mot kvinnor från ”hederskulturer”[1]. Att det existerar hedersproblematik i Sverige är ett faktum, men vad menas med ”kultur”, ”heder” och ”hederskultur? Att ständigt hänvisa begrepp som heder och patriarkala strukturer till något kulturellt ”betingat” riskerar att förstärka och reproducera föreställda kulturella skillnader. Det går inte att peka ut vissa kulturer eller religioner som bärare av hedersrelaterat våld. Patriarkalt våld i den ”svenska” kulturen förklaras sällan som ett kulturellt fenomen. Det hedersrelaterade våldet är kopplat till sexualitet och inte begränsat till vissa etniska, kulturella eller religiösa grupper. Det riktas främst mot kvinnor men det drabbar också hbtq-personer och män som inte lever upp till familjens förväntningar. Vissa menar att det finns en ovilja att se det specifika i hedersvåldet, medan andra menar att det handlar om patriarkala och heterosexistiska strukturer.

Med bakgrund till detta väcktes en tanke om risken att begränsa det hedersrelaterade våldet till en specifik grupp. Det som väcker min nyfikenhet är huruvida det sker en förskjutning av handlingar, egenskaper eller problem som ”vi” (majoritetssamhället) inte vill associeras med och istället tillskriver dessa till ”dom andra”(minoritetssamhället). Exempelvis menar jag att detta är vad som riskeras att ske med begrepp som ”patriarkala strukturer”, ”kultur” och ”heder”. Dessa begrepp reproduceras via mediebilder och föreställningar om ”problematiska invandrarfamiljer” i Sverige.

Den 21 januari 2002 mördades 26-åriga Fadime Sahindal av sin far. Händelsen skapade rubriker i de svenska medierna och en debatt om ”hedersmord” spred sig över hela landet. Debatten, som fördes i det mediala Sverige, fick snabbt uppdelning mellan två inriktningar vilka var en kulturbetonande och en icke-kulturbetonande. Den kulturbetonande inriktningen menade att kulturella skillnader var det viktiga att fokusera på annars skulle invandrarkvinnors specifika problem osynliggöras, medan den icke-kulturbetonande inriktningen menade att ett universellt patriarkalt förtryck skulle vara i fokus, annars skulle vi spela främlingsfientliga krafter i händerna.

Uppsatsens problemformulering är konstruerad utifrån antagna föreställningar kring ett antal diskursiva bilder om familjer med utländsk bakgrund som främmande. Bildernas innehåll skulle kunna sammanfattas som problematiska familjestrukturer präglade av

---

[1] Sabuni (2006) s. 13-20

kvinnoförtryck som ett resultat av en diffus koppling mellan kultur och tradition. Detta riskerar skapa bilder av att endast människor med annan härkomst än ”svensk” har en ”kultur” där ”heder” är centralt.

1.1 Syfte och huvudfrågeställning

Mitt syfte med denna uppsatsen är att synliggöra bakomliggande föreställningar kring begreppen *kultur, patriarkala strukturer* och *heder* i Sverige. För att uppnå mitt syfte arbetar jag utifrån följande huvudfrågeställning:

- *Kan man utifrån den mediala diskussion som förs kring hedersproblematiken efter mordet på Fadime utläsa att det sker det en förskjutning av begreppen ”heder” och ”kultur” från ”majoritetssamhället” till ”minoritetssamhällen” i Sverige idag?*

Dessa begrepp kommer att diskuteras i relation till patriarkala strukturer.

1.2 Uppsatsens diposition

Inledningsvis presenteras ett avsnitt med teoretiska och metodologiska överväganden där jag i teoriavsnittet för fram de teoretiska utgångspunkterna. Sedan för jag en metodologisk reflektion och positionering där jag även tydliggör min definition av vad jag avser med diskurs och min relation som textförfattare till denna. Efter detta följer ett kort avsnitt med mitt material och urval följt av avgränsningar där jag tydliggör mitt fokus på uppsatsen. Efter detta kommer en introduktion av forskningsläget kring mediaanalys och hedersproblematiken i Sverige. Här presenteras de etablerade forskarna som forskar kring dessa områden och som jag använt mig av. I avsnittet ”bakgrund” tar jag upp och presentera det material jag valt att använda mig av. Detta avsnitt inleds med ”hedersdiskussionen i Sverige idag”, följt av ”skapandet av ”vi” och ”dom” och ”etnocentrism”.

I själva analysdelen gör jag en ansats att utifrån mina artiklar, teoretiska och metodologiska utgångspunkter analysera den mediala rapporteringen av mordet på Fadime.
I den avslutande delen förs en diskussion i relation till frågeställningen.

2 Teoretiska och metodologiska överväganden

Jag valt att använda mig av diskursanalys, vilken jag anser möjliggör en problematisering av min frågeställning. Ett grundläggande antagande i denna uppsats är att sättet att tala kring ett fenomen uttrycker maktförhållanden. Poststrukturalism och postkolonial kritik samt intersektionellt tänkande anser jag vara användbara verktyg då dessa utgår från en maktproblematik. Utifrån ett poststrukturalistiskt, postkolonialt influerat och intersektionellt perspektiv kan makten problematiseras då dessa perspektiv fokuserar på hur olika maktrelationer ömsesidigt påverkar varandra. Genom att utforska den ojämlikhet som konstrueras i intersektionen mellan olika samhällsnivåer kan makt och ojämlikhet synliggöras. Då förtryck kan uppkomma på grund av olika orsaker och upplevas olika, det är därför viktigt att dekonstruera rådande diskurser för att hitta maktstrukturen i den specifika kontexten. Att analysera utvalda delar kring debatten om heder och kultur tror jag är nödvändigt i påståendet att ”majoritetssamhället” har en tendens att förskjuta icke önskvärda begrepp till ”minoritetssamhället”.

2.1.1 Poststrukturalism

Poststrukturalistiska perspektiv utgår från att det inte går att skilja språk och verklighet åt[2]. Poststrukturalister ifrågasätter att man inom samhällsforskningen tar kategorier som ”kön” eller ”klass” för givna eftersom de just konstrueras språkligt och saknar en på förhand given essens. Judith Butler menar att ”kön” betraktas generellt som fast och ursprungligt medan ”genus” ses som sekundärt, som en inristning på en ursprunglig kärna. Butler menar att vi aldrig kan tala om kroppen som en grundläggande kärna utan den bestäms av en uppsättning gränser. Dessa gränser bestäms i sin tur av den omgivande diskursen, det vill säga språket, förväntningarna, värderingarna; allt det som utgör det vi kallar verklighet. Vi kan enligt Butler aldrig komma åt en verklighet utanför den regerande diskursen eftersom det endast är inom den som vår verklighet skapas. Kön och tillika sexualitet är alltså skapat av samma konstruerande makt som genus, ett maktsystem som Butler kallar för ”den heterosexuella matrisen”. I denna matris menar Butler att kön görs i samband med sexualitet. Vi gör det kontinuerligt och genom ett upprepande av handlingar, ord och gester[3]. På liknande sätt kan

---

[2] Bergström & Boréus (2005) *Textens mening och makt* ,s. 22-23
[3] Mattsson (2005) *I viljan att göra det normala*, s24

paralleller dras till hur normer i samhället skapar ”regler/gränser” som styrs utifrån förväntningar, värderingar som finns i den omgivande diskursen.

Eriksson, Eriksson Baaz & Thörn tolkar Jacques Derrida sätt att se på språket som att det är strukturerat kring binära oppositioner som man/kvinna, vit/svart och normalt/onormalt där varje begrepp ges mening genom sin kontrast eller motsats. Det är alltså skillnaden som skapar betydelse. Utifrån detta sätt att se på språket blir förhållandet mellan de binära oppositionerna asymmetriskt då en ges företräde och ses som svagare och beroende av den andra. På så sätt fungerar även de binära oppositionerna genom att skapa och upprätthålla sociala hierarkier[4]. Derrida använder den kritiska strategi som han kallar *dekonstruktion* som en väg ut ur det dikotomiska tänkandet. Genom att dekonstruera språket är det möjligt att avslöja och analysera outtalade och dolda maktrelationer samtidigt som det möjliggör alternativa betydelser och relationer.

Ett centralt område inom poststrukturalismen är även relationen mellan kunskap och makt och här är Michel Foucault särskilt betydelsefull[5]. Mycket förenklat kan man säga att en *diskurs* är ett bestämt sätt att tala om och förstå världen och i anknytning till detta ligger ett tydligt fokus vid kunskap och makt. En diskurs definierar ramarna för vad som får sägas och tänkas inom ett område och anger hur det sägs[6]. Begreppet kommer dock att behandlas mer ingående nedan i avsnittet om diskursanalys. Innan dess redogörs dock för de två teoretiska perspektiv som kommer att fungera som utgångspunkt för denna uppsats och som är starkt influerade av poststrukturalismen: postkolonial teori och ett intersektionellt angreppssätt.

2.1.2 Postkolonial teori

Genom den postkoloniala teoribildningen kan man skapa en kritisk återläsning av västerländsk kunskapsproduktion, vilket är användbart vid dekonstruktion av rasifierande diskurser som konstruerat hierkiska världsbilder. Genom denna tillämpning kan man dekonstruera exempelvis ”Vi” och ”Dom Andra” som tydliga dikotomier samt se den tydliga kopplingen till hur normen (Vi) upprätthålls och fastställs ur ett eurocentriskt perspektiv. ”Vi” är normen och ”De Andra” undantaget. Språkets betydelse har stort inflyttande inom detta område, man är vad man inte är.

---

[4] Eriksson, Eriksson Baaz & Thörn (1999) s.18
[5] Foucault (1988) *Power and Knowledge*
[6] Eriksson, Eriksson Baaz & Thörn (1999) s. 19-20

Den ekonomiska historikern Paulina de los Reyes, kulturgeografen Irene Molina och sociologen Diana Mulinari hävdar att ett uttryck för Sveriges delaktighet under kolonisationen är att många i Sverige välkomnade den rasistiska ideologi som rättfärdigade koloniseringen med vetenskapliga argument och det snabba fäste som rashygienismen fick i Sverige under 1930-talet. Enligt författarna är det samma idéströmmar som även ligger bakom dagens kulturrasism. I dagens sökande efter en svensk identitet är det kulturen som dominerar retoriken. De menar att även om kategoriseringen av befolkningen inte längre bygger på rasmässiga skillnader så fyller idag invandrade personer, i synnerhet utomeuropeiska, samma funktion som arbetarklassen, romerna och funktionshindrade gjorde för rashygienisterna[7].

Den franske marxistiske filosofen Etienne Balibar talar om en ”rasism utan raser”, vars dominerande tema inte är biologiskt arv utan ”de kulturella skillnadernas orubbliga karaktär” och som betonar det skadliga i att avskaffa gränserna mellan olika livssätt och traditioner[8] . de los Reyes påpekar att det sätt varpå begreppet kultur används i fasta, homogena och territoriellt avgränsade konstruktioner skapar problem för feminismen och jämställdheten idag. Hon menar att om biologi har använts för att göra kvinnor och män till essentiella och oföränderliga kategorier så används begreppet kultur idag för att markera oöverstigliga hinder mellan en svensk kultur och en invandrarkultur, där båda två är lika imaginära[9].

Den postkoloniala feminismen betonar nödvändigheten av att utmana rådande uppfattningar om makt, kvinnlighet, kunskap och erfarenhet genom att formulera alternativa berättelser[10]. Den västerländska kvinnan speglar sig i en homogen bild av kvinnan i tredje världen som […] lever ett i grunden stympat liv baserat på hennes feminina kön (läs sexuellt förtryck) och hennes tillhörighet till tredje världen (läs okunnig, fattig, outbildad, traditionsbunden, religiös, huslig, familjeorienterad, gjord till offer etc.). Detta framställs enligt min mening i motsats till den (implicita) självförståelsen hos västerlandets kvinnor som välutbildade, moderna, med kontroll över sina egna kroppar och sin sexualitet, samt med ”frihet” att fatta sina egna beslut.[11]

Postkoloniala feminister har bidragit till att skapa teoretiska verktyg som kan användas i en analys av rasism i dagens svenska samhälle mot bakgrund av den världsordning som

---

[7] de los Reyes, Molina & Mulinari (2002) s. 18-19
[8] Balibar (2002) s. 38-39
[9] de los Reyes (2002), s. 182
[10] de los Reyes & Mulinari (2005) s. 130
[11] Mohanty (1999) s. 198- 199

skapades i och med Europas kolonisering av omvärlden[12]. I följande avsnitt presenteras ett angreppssätt som försöker hantera de svårigheter som uppmärksammats och utvecklar de insikter som den postkoloniala feminismen har att erbjuda; det intersektionella perspektivet.

2.1.3 Intersektionellt perspektiv

De los Reyes, Molina och Mulinari är de som främst lyft fram intersektionalitetsbegreppet i Sverige. Intersektionalitet fokuserar på skärningspunkter mellan olika samhälleliga maktordningar. De menar att alla sociala positioner konstrueras utifrån klass, kön och etniska asymmetrier och att människors levnadsvillkor formas i skärningspunkten för dessa olika maktstrukturer. Ett intersektionellt perspektiv ställer frågor om hur makt och ojämlikhet vävs in i uppfattningen om vithet, manlighet, könstillhörighet, heterosexualitet, klasstillhörighet m.m. genom ett ständigt återskapande av nya markörer som gör skillnaden mellan ”vi” och ”dem” till meningsfulla sociala koder.[13]

Begreppet intersektionalitet utgör ett viktigt redskap för att förstå dessa komplexa maktrelationer och tillhandahåller ”en teoretisk ram för att analysera hur makt konstitueras utifrån socialt konstruerade skillnader som är inbäddade i varandra och som förändras i skilda rumsliga och historiska sammanhang”[14]. Med hjälp av intersektionellt perspektiv som verktyg kan man synliggöra hur makten konstrueras och skapa skillnad mellan ”vi” och ”dom”. Detta är relevant i problematiseringen av min frågeställning där konstruktionen av denna åtskillnad är vad jag vill komma åt.

Ett intersektionalitetsperspektiv har sin utgångspunkt i dialogen mellan feminism och en postkolonial reflektion över var Sverige befinner sig idag och vilka kopplingar det har till det västerländska koloniala projektet. de los Reyes och Mulinari menar att en sådan förståelse är avgörande för att förstå rasism i det nutida Sverige och stigmatiserande föreställningar om ”den andra kvinnan” som reproduceras inom feminismen. Då maktens konstruktion står i centrum för en intersektionell analys medför det enligt poststrukturalismens premisser även ett kritiskt förhållningssätt till kunskapsproduktionen. de los Reyes och Mulinari menar att intersektionalitet öppnar upp för en självkritisk reflektion och ifrågasättande av sanningar inom den akademiska praktiken. Med en intersektionell analys möjliggör det att lyfta fram det patriarkala våldet i hemmet men detta kan lätt nonchaleras på grund av utpräglade och

---

[12] de los Reyes, Molina & Mulinari (2002) s. 18
[13] de los Reyes, Mulinari (2005) s.99
[14] de los Reyes, Molina & Mulinari (2002) s. 24-25

underförstådda patriarkala värderingar och rasistiska föreställningar som existerar i samhällets institutioner och myndigheter, dessa vilka i sin tur legitimeras av vetenskapliga inskridanden. I antologin *Feministiska inventioner- berättelser om och från en annan värld*[15] bidrar olika forskare med texter. Dessa texter lyfter fram röster från en annan värld med kritisk dialog med författarna och med hjälp av ett intersektionellt perspektiv lyfts nya berättelser om världen fram.

2.2 Diskursanalys

Jag vill i uppsatsen undersöka hur begrepp som ”heder”, ”patriarkala strukturer” och ”kultur” uppfattas i det svenska samhället. Min problemformulering grundar sig på ett antagande om att dessa begrepp har en tendens förskjutas från ”svenska familjer”, vilket bidrar till uppfattningen om den ”svenska” jämställda självbilden. Detta är den diskursiva bild jag vill dekonstruera i uppsatsen med hjälp av diskursanalysen som metod.

Diskursanalysen ger oss möjlighet att titta på olika perspektiv och infallsvinklar. Jag vill komma åt de föreställningar och redan vedertagna utgångspunkterna som finns invävda i hedersdebatten, vare sig dessa rör sig om kulturellt, nationellt formade föreställningar eller uppfattningar om sexualitet, klass och kön. Jag vill undvika en alltför övergripande och ytlig förståelse av diskurserna och komma åt komplexiteten i vad som uttrycks och förutsätts. Det handlar om relationer mellan människor och olika grupper i samhället som jag anser ges olika uttryck vad gäller kön och sexualitet. Religionsfriheten kontra etniska minoriteters rätt till sin kultur skapar en komplexitet i den svenska integrationsdebatten som leder till att vissa kan mena att det finns en ovilja att se det specifika i hedersvåldet, medan andra kan mena att det handlar om patriarkala och heterosexistiska strukturer. Diskursanalysens syfte är inte att se vilka bakomliggande handlingar som ligger bakom vissa aktörers handlande, utan syftar istället den till att analysera vilka tvingande normer som diskursen skapar[16].

För att kunna säga något om vårt sätt att tänka och våra handlingar menar Bergström & Boréus att vi måste studera vårt språk som yttersta gränssättare för dessa[17]. Språk ingår alltid i en värderande praktik. Ett ords motsatta betydelse beror på hur man läser sammanhanget/diskuren som det ingår i.[18]

---

[15] Sandell, Mulinari (2006) s. 9
[16] Bergström & Borèus (2005) s. 328
[17] Bergström & Boréus (2005) s.12-15
[18] Wikström (2007) s. 91-97

Det språkliga mönstret möjliggör samt sätter gränser för vårt sätt att tänka och handla, vilket är förknippat med makt[19]. Diskursen är ett regelsystem som legitimerar vissa kunskaper och inte andra och som avgör vilka som har rätten att uttala sig med auktoritet. Enligt Foucault består begreppen, texterna och hypoteserna av skillnader, något är endast om det inte är något annat. Tabun är ett exempel på skillnader. Vad som inte får sägas och tänkas i en diskurs påverkar hur människor ser på institutioner och positioner, sociala som politiska, och därmed vilken status dessa har, hur legitimerade de är som praktik och alltså vilken makt de är förfogade till[20]. Allt inom diskursen presenterar sig med hjälp av dessa skillnader för att uppfattas eller inte uppfattas. Diskursen sätter gränser för vad som får sägas och tänkas[21]. Genom att fokusera på hur diskurser skapar makt och hur detta hänger samman med vetande och kunskap kan man precis som Foucault se produktionen av vetande som en maktutövning och därav blir kunskap en maktskapande diskurs.[22]

2.2.1 Positionering

Jag vill påpeka riskerna i mina analyser då man aldrig kan anta hur mycket en diskurs påverkar de som är inblandade i den. Just därför är det viktigt att prata om hur jag som forskningssubjektet skrivs in i texten[23]. Jag är på intet sätt neutral i de sammanhang jag lever i eller söker ifrågasätta. Liksom jag hävdar att politisk, rättslig och social praktik och text är diskursivt påverkad, är jag en del av denna. Jag är medveten om att detta kommer att styra mitt sätt att resonera kring min frågeställning.

Jag är medveten om risken som finns med att använda mig av kategoriskt indelade begrepp som ”vi” och ”dom” termer, men ser detta som en nödvändighet. Risken är att reproducera en uppdelning samhället, ibland kan dock generaliseringar vara nödvändiga i syfte att komma åt och synliggöra strukturer. Som Sara Elden påpekar måste jag som forskare vara införstådd att min uppsats är med och skapar en verklighet samtidigt som den beskriver min egen uppfattning av den verklighet jag studerat[24].

Med avstamp i Michel Foucault avser jag med diskurs det komplexa samspelet mellan social praktik, språk och skriven text producerad i en historisk kontext. Jag menar vidare att

---

[19] Foucault (2004) s.71
[20] Foucault (1974) s. 37-57
[21] Bergström; Boréus (2005) s.336
[22] Foucault (1974) s. 65-68
[23] Sandell (2005) s. 83-85
[24] Elden (2005) s. 65

det inte först och främst är införandet av nya begrepp, texter och hypoteser som är det essentiella för grundandet av en diskurs, utan införandet av skillnader och motsättningar. Jag förutsätter inte att diskurser är statiska och oföränderliga utan vill belysa dess komplexitet. Sociala relationer, händelser och situationer, liksom språk och handling både skapar diskursen liksom skapas av och genom diskursen, och förändras över tid och rum.

2.2.2 Avgränsningar

Hedersrelaterat våld är ett brett begrepp som flitigt har kommit att synas i mediala sammanhang. Jag är intresserad av är att undersöka bakomliggande föreställningar kring den svenska självbilden genom den mediala diskussionen som förts efter mordet på Fadime 2002 i samband med begreppen heder och kultur. Debatten efter mordet på Fadime kom enkelt uttryckt att stå mellan de som hävdade att den kurdiska ”kulturen” var orsak till mordet och de som hävdade att det var ett uttryck för mäns våld mot kvinnor. Detta är inte vad jag i uppsatsen kommer att diskutera. Detta då jag anser att det redan debatterats och diskuterats i ett flertal böcker och uppsatser kring dessa två ståndpunkter.

2.2.3 Urval och material

Fokus i min uppsats består av artiklar, diverse olika rapporter och böcker som diskuterar hedersproblematik, mångkulturalism, ”svenskhet” och mediagestaltning. Jag är intresserad av hur stereotypa föreställningar reproduceras via media. En diskussion kring hedersproblematik tog fart först då Fadime valde att kliva ut i media och berätta om sin situation. Och kanske är det framförallt efter mordet på henne som ”heder” kom att problematiseras, mycket på grund av media och dess gestaltning av händelsen. Jag kommer under min analysdel använda mig av artiklar som cirkulerat i hedersdebatten och med genom medieanalys analysera dessa i samband med mordet på Fadime. Artiklarna jag kommer att använda mig av i analysdelen har jag funnit med sökorden; ”heder”, ”Hedersrelaterat våld” och ”Heder + sexualitet”.

2.3 Material och forskningsläget

Efter mordet på Fadime 2002 har det skrivits en del kring hedersproblematiken i Sverige, innan dess har det inte funnits så mycket material kring denna typ av problematik. Den norska professorn i socialantropologi Unni Wikan har skrivit boken *En fråga om heder*[25] där hon tar upp olika fall som kommit att omnämnas som ”hedersmord” och ägt rum i Sverige eller Norge. Wikan gör en undersökning av ”hedersmord” utifrån en syn på att detta fenomen är kulturellt betingat. Hon tar här upp mordet på Fadime Sahindal och försöker förstå faderns handlande utifrån en rättegångsobservation. En annan forskning utgörs av sociologen Eva Lundgren och juristen Jenny Westerstrand[26]. Utgångspunkten skiljer sig här dock från Wikans då dessa menar att fenomenet ”hedersmord” bör förstås utifrån mäns våld mot kvinnor. Dessutom ser Lundgren och Westerstrand mer till själva debatten än till den efterföljande rättegången och konstaterar att denna debatt fokuserade skillnader, och då alltså skillnader mellan ”svensk” och ”icke-svensk”.

Ur ett historiskt perspektiv har Eva Österberg bidragit med artikeln *Heder, hat och tvivel* i antologin *1000 år av heder*[27] där hon problematisera och diskuterar begreppet ”heder” i den svenska kontexten under de senaste 1000 åren. Masoud Kamali som är professor i socialt arbete är medförfattare till antologin *Debatten om hedersmord. Feminism eller rasism*[28] i vilken han diskuterar dessa fenomen som beskrivna utifrån ett polariserande rasistiskt tänkande, vilket enligt Kamalis mening är grunden till att problemet inte kan bemötas. Kamali har lett utredningar kring etniskt diskriminering och maktstrukturer och figurerat flitigt kring hedersdebatten efter mordet på Fadime. Han är en av de röster kring hedersrelaterat våld som menar att detta fenomen inte existerar. Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni menar tvärtom; att hedersproblematiken är ett stort problem i vårt mångkulturella samhälle och skriver i sin bok *Flickorna vi sviker* att ”mycket måste göras för att komma tillrätta med hederskulturen”[29]. Sabuni vill riva de fundament som hederskulturen vilar på i Sverige och föreslår därför bland annat att statsbidrag till religiösa friskolor tas bort, att huvudduk inte tillåts för barn och att obligatoriska gynekologiska undersökningar införs i skolorna för att kontrollera att könsstympning inte förekommer. Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinaris böcker har varit centralt material

[25] Wikan (2004)
[26] Lundgren, E & Westerstrand, J (2002) *Fadime, patriarkatet och våldet*
[27] Österberg (2005)
[28] Larsson & Englund (red)(2004)
[29] Sabuni (2006) s. 7

under uppsatsen. Dessa har jag tagit del av dels vid val av teoretiska perspektiv och bland annat vid diskussion kring andrafieringsprocesser, ”vi” och ”dom” och hedersproblematiken som något ”kulturellt betingat”. Tankar kring ett ”vi” och ”dom” kopplas oftast till postkoloniala teorier, framför allt till Edward Saids *Orientalism*. Många studier kring just ett ”vi” och ”dom” har Orientalism som en, av flera möjliga, utgångspunkter. Edward W. Saids teori om *Orientalism* har för min uppsats en viktig funktion då den ger en djupare förståelse av relationen mellan ”vi” och ”dom” och hur detta kan ta sig uttryck; den gör även detta på ett belysande och användbart sätt[30]. SOU utredningen *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*[31] diskuterar intergartionspolitikens uppbyggnad av uppdelningen av ett ”vi” och ett ”dom” vilket har konsekvensen av en stark homogenisering av kategorierna.

Ann Sofie Roalds, Pernilla Ouis och Jonas Otterbeck är väletablerade forskare kring islam i Sverige idag. Roald och Ouis bok *Muslim i Sverige*[32] är den första som diskuterar rådande föreställningar som finns kring islam och muslimers sätt att leva. I Roalds bok *Islam*[33] diskuteras mediagestaltningen av islam och muslimer och ger en bakgrund till kulturmötet mellan ”islam” och ”väst.

Det har gjorts ett flertal rapporter kring medias gestaltning av ”de andra” i den svenska kontexten, främst av Ylva Brune och Lena Grip. Jag har under uppsatsens gång använt mig till stor del av deras material. Speciellt relevant för min uppsats har Grips studie *Mediernas syn på De Andra – en medieanalytisk studie i samband med mordet på Fadime*[34] där hon tar upp mediernas gestaltning av mordet på Fadime. Brunes rapporter *Den dagliga dosen. Diskrimineringen i Nyheterna och Bladet*[35] och *Nyhetslogik och medias konstruktion av ”invandrare”*[36] har också varit användbara vid min analys kring medias gestaltning av mordet på Fadime.

---

[30] Said (2001)
[31] SOU;2005:41
[32] Roald & Ouis (2003)
[33] Roald (2005)
[34] Grip (2002)
[35] Brune (2006)
[36] Brune (2004)

3 Bakgrund

3.1 Hedersdiskussionen i Sverige idag

Hedersdiskussionen sattes i gång på allvar 1998 då Fadime Sahindal valde att under ett täcknamn – Rena, berätta om sin situation i media. Då hon valde att göra något annat än vad familjen hade förväntat sig blev hon förskjuten av sin släkt[37]. Under flera år levde hon under dödshot från familjemedlemmar. En diskussion kring situationen för unga kvinnor i invandrade familjen sattes igång och Fadimes fall har kommit upp flera gånger i olika medier– ”hur hon misshandlades av sin bror på öppen gata, hur hon hotades på telefon av pappan och bröderna, hur hon kallades ”horjävel” av sin bror under rådande rättegång, och slutligen; hur hon dödades av sin far den 21 januari 2002”[38]. Mordet på Fadime har kommit att bli ett välkänt fall av hedersmord i media och som sagt öppnat upp för en debatt kring hedersrelaterat våld och förtryck i dagens samhälle. Kuratorn på brottsofferjouren för homo- och bisexuella och transpersoner i Stockholm, Anneli Svensson, anser att det finns en likhet med svenska ”slutna” familjer som har egna normer, regler och rättskipning[39].

Det finns olika röster kring ”hedersvåld”, vissa menar att det finns en ovilja att se det specifika i hedersvåldet, medan andra menar att det handlar om patriarkala och heterosexistiska strukturer. Nedan kommer jag att presentera relevant problematik som jag anser behövs för att kunna fullfölja en analys och diskussion i huruvida det sker en förskjutning av begrepp på ”majoritetssamhället” till ”minoritetssamhället” i Sverige idag. Andrafieringsprocessen är ett centralt återkommande resonemang i min uppsats och kan ses som en grundpelare för analysen.

3.2 Skapandet av ett ”Vi” och ett ”Dom”

I SOU utredningen *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*[40] beskriver Masoud Kamali och de los Reyes en av de viktigaste invändningarna mot integrationstänkandet vara att det utgår från två fördefinierade och hierarkiskt rangordnade kategorier; ett ”vi” som ska integrera och ett ”de” som ska

---

[37] Grip (2002) s. 5, se även Wikan (2006) och Österberg (2005)
[38] Grip (2002) s. 5
[39] http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=84&module_instance=12, 2009-05-11
[40] SOU 2005:41

integreras[41]. Denna polariserade verklighetsuppfattning är i sin tur beroende av den anonymisering och homogenisering som döljer sig bakom användningen av kategorierna ”svenskar” och ”invandrare”, det vill säga av att individer och grupper definieras och ses i första hand utifrån den uppsättning egenskaper som kan associeras med tillhörigheten i någon av dessa grupper. En sådan definition innebär samtidigt att andra tillhörigheter, identiteter, egenskaper, preferenser och erfarenheter förbises eller nedvärderas[42].

Homogeniseringen av kategorierna ”svenskar” och ”invandrare” och cementeringen av dessa gruppers differentiering blir konsekvensen av denna kategorisering. Utredningen beskriver gränsdragningen mellan dessa kategorier som: ”inte bara inbyggd i premisserna för integrationstänkandet; den återskapas och naturaliseras i sociala praktiker, i kunskapsproduktionen och i symboliska handlingar genom vilka idén om integrationen, om att ”de” ska bli värda att leva bland ”oss”, implementeras, kartläggs, följs upp och utvärderas”[43]. Integrationstänkandets fundamentala paradox är att det måste förverkligas genom en uppdelning i ”vi” och ”dem”, en uppdelning som även skapar en illusion om en intressepolitik som bör och kan formuleras inom ramen för en identitetspolitik menar de los Reyes och Kamali[44] .Orienten och orientalen representerar det främmande, det annorlunda. Den av Väst konstruerade ”andra” är central i orientalismen och enligt Said har Orienten legat till grund för ”återkommande bilder av det annorlunda”. Genom denna polarisering har Västerlandet försökt att skapa en bild av sig själv, genom att vara Orientens ”motbild, motidé, motsatta personlighet och en motsatt erfarenhet”[45], och orientalismens främsta uppgift har således varit att bidra till definitionen av Västerlandet.

3.3 Etnocentrism

Med etnocentrism menas att man skådar omvärlden utifrån sig själv och att det genom sina erfarenheter formas en världsbild där man ständigt ser sig själv i centrum och andra i periferin. Den upplevda erfarenheten varierar runt om beroende på vilka platser/samhällen/strukturer/kulturer man har tagit del av. Dessa aspekter är en avgörande faktor till hur man förhåller sig till övriga världen. Ens egna normer och värderingar ses som de enda sanna. Detta innebär indirekt att man ser sin egen världsbild som universell, samt att

---

[41] Kamali 2005;7-8
[42] Loomba, 2005;17
[43] Kamali 2005:41;8
[44] de los Reyes & Kamali (2005)
[45] Said 2004:64

sina egna erfarenheter skulle vara applicerbara i en universell mening. Man antar att alla kulturer utanför ens eget kulturområde borde dela lika värderingar, normer och så vidare som en själv. Eurocentriskt perspektiv innebär alltså att man ser på världen ur ett Europeiskt perspektiv med europeiska värderingar och förutsättningar som norm. Detta har under historiska epoker inneburit försök att överbringa ”vår” kultur på övriga kulturer. Det förutsätts ur ett eurocentriskt perspektiv att aktörerna som lever under en struktur har lika erfarenheter och upplever systemets struktur lika. Ett kanske tydligare exempel på detta kan vara feminismens generalisering av kvinnor. Förhållandet mellan ”kvinnan” (en kulturella och ideologisk sammansatt ”annan”) och ”kvinnor” är konstruerad med hjälp av divese representativa diskurser, bland annat vetenskapliga, litterära, juridiska, lingvistiska etc[46].

Vi och dom-tänk och etnocentrism har stor vikt och är centralt vid hedersproblematiken som ska diskuteras i denna uppsats. Utifrån denna bakgrund kommer jag nu att problematisera min frågeställning i analysen.

[46] Mohanty (1999) s. 196

4 Analys

Jag är intresserad av den stereotypa bilden som kommit att figurera i media kring begreppet heder och kopplingen mellan detta begrepp och kultur och tradition. Jag kommer här att föra en analys utifrån utifrån den mediala diskussion som förts kring hedersproblematiken efter mordet på Fadime. Mitt syfte är att utläsa om det sker det en förskjutning av begreppen ”heder” och ”kultur” från ”majoritetssamhället” till ”minoritetssamhällen” i Sverige idag.

Jag kommer att börja med att diskutera mediers gestaltning kring mordet på Fadime och andrafieringprocesser i denna gestaltning, mycket utifrån Grips och Brunes olika rapporter och studier. Jag kommer sedan analysera den mediabild av heder och Hedesmord som figurerat i media och som är sammankopplad med mordet på Fadime. För att göra detta kommer jag att använda mig dels av olika rapporter, främst olika SOU-rapporter samt Amnestys dokument kring hedersproblematik. Jag har använt mig av ett urval av artiklar från olika tidningar som jag anser för relevanta diskussioner som är anknytningsbara till mitt syfte och frågeställning.

4.1 Mediers gestaltning och debatt kring mordet på Fadime

Idag behöver Fadimes namn inte ens nämnas med efternamn, de allra flesta känner till hennes historia och har en åsikt. Grip betonar det faktum att begrepp som kultur, hedersmord, patriarkat och kvinnoförtryck flitigt har använts i den offentliga debatten. Strävan i Grips studie[47] är att undersöka vilken syn på ”de andra” som presenteras via medierna i samband med mordet på Fadime. Hennes definition av ”de andra” är alla de som avviker från den patriarkala, kristna, vita medelklassnormen.[48]

Ylva Brune utgår i sin bok *Mörk magi i Vita medier* från att ”Sverige är ett segregerat samhälle och vår journalistik bidrar till att skapa och upprätthålla en mental segregation”[49]. Hon menar att nyhetsmedierna förvandlar diskurser som utgår från begränsade verksamhetsområden till allmänt språkbruk och till ett gemensamt sätt att se. Vidare menar Brune att i den mån nyhetstexter arbetar med kategoriseringar där invandrare förknippas med problem eller framställs som främmande eller skrämmande så bidrar nyheterna med att

[47] Grip (2002)
[48] Grip, (2002) s. 5
[49] Brune (1998) s. 9

skapa ett samhälle med ”invandrarproblem”[50]. Denna mönsterläggning som Brune försöker synliggöra benämner hon som den ”mörka magin” där ”de andra” blir en ”produktionsduk" för våra egna känslor och undanträgnda, hotfulla egenskaper[51]. Mediernas gestaltning av muslimer och islam följer den ovannämnda mönsterläggningen, där de generellt sett enbart förekommer i nyheter i samband med våld, terror och förtryck. Nyhetsjournalistiken kring invandring, integration, rasism och främlingsfientlighet präglar utformandet av våra uppfattningar i avgörande samhällsfrågor, och om den är fördomsskapande och okunnig försämras våra möjligheter att bygga ett demokratiskt och mångkulturella samhälle[52]. För att bidra till förmedlandet av en mer nyanserad verklighetsbaserad rapportering kring medierna gestaltning av diverse samhällsfenomen, krävs en kritiskt granskning av dess rapportering och vad den förmedlar. Därför har jag valt att genomföra ett media analytiskt perspektiv i min uppsats då jag är intresserad om huruvida det sker en förskjutning av handlingar, egenskaper eller problem som ”vi” (majoritetssamhället) inte vill associeras med och istället tillskriver dessa till ”dom andra” (minoritetssamhället). Via mediebilder som förmedlas idag menar jag att begrepp som ”patriarkala strukturer”, ”kultur” och ”heder” riskeras reproducera föreställningar om ”problematiska invandrarfamiljer” i Sverige och resultera i en bild av att endast människor med annan härkomst än ”svensk” har en ”kultur” där ”heder” är centralt. Genom att undersöka vad våra medier har för roll i skapandet av våra bilder av ”de andra” har jag tagit del av Lena Grips medieanalytiska studie ”Mediernas syn på De Andra – en medieanalytisk studie i samband med mordet på Fadime”[53].

4.2 Kultur

Definitionen av kultur där medlemmarna inom en grupp förväntas ha gemensamt levnadssätt och världsbild menar antropologen Thomas Hylland Eriksen inte håller[54]. Det går inte att bortse från att det förekommer variationer av levnadssätt och synsätt inom alla grupper eller ”folkslag”. En rad olika faktorer utgör skillnad, de rika skiljer sig från de fattiga, de högutbildade från analfabeter och så vidare. Hylland Eriksen menar vidare att det är omöjligt

[50] Brune (2006) s. 55
[51] Brune (1998) s. 11
[52] Brune (1998) s. 11, 13
[53] Grip (2002)
[54] Hylland Eriksen (2004) s. 35

att dra gränser mellan olika ”kulturer” men detta betyder inte att inte kulturella skillnader finns utan att de är ideologiska konstruktioner.[55]

Den kulturella dominansen spelar in när minoritetsgrupper riskeras att andrafieras i relation till majoritetsgruppen och framställas som annorlunda. Detta är något som kan utnyttjas av den dominerande kulturen som kan göra en typ av förskjutning av företeelser som kan ”skydda” och osynliggöra företeelser som händer, kanske strukturellt, inom den egna gruppen. De flesta kulturer är fulla av handlingsmönster och ideologier som rör könsrelationer[56].

I boken *Ras, nation, klass* diskuterar Balibar[57], den ena av de två författarna, begreppet rasism och tanken om en ”nyrasism”. Här diskuteras om det kan vara så att de rasistiska tendenser som vi ser i dagens samhällen är ett ”återuppvaknande” av de gamla rasbiologiska ideologierna, eller om det rör det sig om en ny rasism, som inte går att reducera till tidigare modeller, eller om en enkel taktisk anpassning?[58] Balibar menar att då termen ras ger negativa associationer och termen i sig ”bringats i vanära” har kategorin invandring istället fått ersätta det, och vi har därmed fått en ”rasism utan raser”[59]. ”Denna nya rasism” ser inte det biologiska arvet som sitt dominerande tema utan snarare de kulturella skillnaderna, och dessa skillnader får nu utgöra det stora hotet mot den egna identiteten och de egna traditionerna vilken/vilka är oförenlig/oförenliga med de av en annan kultur. Dessa olika traditioner, och då även kulturer, är med andra ord väsensskilda och utgör därför en ny form av mänsklig kategorisering med en inneboende rangordning utefter olika kriterier (som t.ex. progressiv kontra primitiv, human kontra inhuman)[60]. Detta nya dominerande tema tar sig uttryck genom påståenden av typen ”vi har ett invandrarproblem” och ”invandrarnas närvaro utgör ett problem”[61]. Balibar menar att denna typ av påståenden börjar bli allt mer accepterade i samhället och att det av dessa även växer fram föreställningar om att problemen, de sociala, skulle lösas genom en minskning eller ett totalt upphörande av invandringen. Detta leder samtidigt till att dessa problem istället för att ses som olika problem, ses som olika aspekter av ett och samma problem. Balibar visar här också på en paradox, som inryms i kategorierna invandring och invandrare. Dessa är kategorier som buntar samman befolkningsgrupper med

---

[55] Grip (2002) s. 13
[56] Okin Moller (2002) s. 15
[57] Balibar (2002)
[58] Balibar (2002) s. 33
[59] Balibar (2002) s. 38
[60] Balibar (2002) s. 38-40, se även Otterback och Ouis
[61] Balibar (2002) s. 282

olikartade ”geografiska ursprung, specifika historier (och följaktligen kulturer och livsformer), [olikartade] sätt att träda in i det nationella rummet”[62] för att i nästa andetag differentiera dessa från varandra då det finns olika varianter/grader av invandrare; man kan vara antingen mer eller mindre invandrare. På detta sätt rangordnas invandrare för att ge dem ”sin” plats i samhället, för att på så sätt veta hur man skall handskas med dem. Dessa kategorier, invandrare och invandrad, har kommit att bli ”rasbeteckningen framför alla andra […] som gör det möjligt att inordna individerna i en rasistisk typologi”[63].

Edward Said[64] diskuterar Västerlandets kunskapshegemoni i Orienten och visar på ett system av tankar och värderingar i Väst som går långt tillbaka i tiden. Orientalism är en sammanfattande term, ett tanke- och värderingssystem, med vilken Said beskriver Västerlandets sätt att förhålla sig till Orienten. Orientalism utgår alltså från en dikotomi, en geografisk uppdelning, mellan Orienten och Occidenten där mänskligheten delas in i två stora allmänna delar: ”vi” (västerlänningar) och ”dom” (orientaler). Denna dikotomi bygger på en föreställning om Västerlandets styrka och Orientens svaghet. Enligt Said är Orientalismen i grunden ”en politisk doktrin som tillämpades på Orienten därför att Orienten var svagare än Västerlandet; den satte likhetstecken mellan Orientens olikhet och dess svaghet”[65].

Utifrån dessa olika aspekter som presenterats kan man se kultur utifrån olika perspektiv. Mediabilden efter mordet på Fadime är konstruerad utifrån ett vi och dom-tänk där det förekommer kulturella olikheter, vilka reproduceras och förstärks i gestaltningen. Det blir här intressant att synliggöra hur ”vi” och ”dom” framställs som motsatspar, där ”deras” kultur är vad ”vår” kultur inte är.

4.3 ”De Andra”

Ylve Brune menar i sin avhandling *Nyhetslogik och främlingssyn i medias konstruktion av ”invandrare”,* att ”i den mån nyhetstexter arbetar med kategoriseringar där invandrare förknippas med problem eller där vissa orter gestaltas som skrämmande och främmande, så bidrar nyheterna med att skapa ett samhälle med ”invandrarproblem” och ” segregerade bostadsområden”[66]. På så vis riskerar journalister att producerar/reproducerar diverse

---

[62] Balibar 2002:283
[63] Balibar 2002:285
[64] Said (2004)
[65] Said 2004:321, se även Homi. K Bhaba; *Nation and narration* (1990) och Paul Gilroy; *Black Atlantic* (1993)
[66] Brune, SOU, 2006:55

diskurser och stereotypifieringar av antagna olikheter hos exempelvis ”svenskar” och ”invandrare”.

Brune skriver att det är sättet i hur etniska och kulturella stereotyper framträder i gestaltningar och berättelser i media som spär på ett visst fördomsmönster - vilka framstår som realistiska verklighetsåtergivningar[67]. Ett exempel på detta är hur man rapporterar när en person med utländsk härkomst begått brott. I dessa brottarapporteringar karaktäriseras ofta utländska eller invandrade gärningsmän bland annat med sitt geografiska, nationella, etniska eller kulturella ursprung och/eller som ”flyktingar”, ”asylsökande” eller ”invandrare”. Brune menat att om gärningsmannen har bakgrund i muslimska länder framhävs ofta en patriarkal kvinnosyn, tvång, och hänsynslöshet, samt att kultur och religion styr männens handlingar och känslor. Brune tolkar och sammanfattar slutsatser med mordet på Fadime och ett liknande fall som inträffade 1997. Hennes tolkning av bilden av den muslimske mannen som figurerat i media är: ”Han är styrd av kvinnoförtryckande kultur och religion, Hans kultur och religion rättfärdigar och uppmanar till våld mot kvinnor som på olika sätt frigör sig mannens kontroll, Han kan inte behärska sin vrede eller sina sexuella impulser i förhållande till kvinnor”[68]. Det stora problemet med denna typ av beskrivningar där man förknippar våldshandlingen med kultur eller religion är att även de muslimska män som inte begår våldshandlingar mot kvinnor blir potentiella kvinnomisshandlare, eftersom egenskapen ses som kulturellt och religiöst bunden. Dessa kultur- och religionsförklaringar blir ett led i konstruktionen av de annorlunda, eftersom liknande förklaringar inte tillämpas på västeuropéer som begår liknande brott. Svenska våldtäktsmän och kvinnomisshandlare ses som, om de ens nämns i medierna, individuella undantag som psykiskt störda, alkoholiserade eller nerknarkade. På dessa sätt ses ”dom” som kultur- och religionsstyrda automater medan ”vi” framstår som inifrånstyrda, eller som offer för sociala och psykiska krafter[69]. Susanne Johansson och Irene Molina menar att i stället för att se likheterna i att kvinnor dödas av män i nära relationer i alla samhällen men av olika orsaker dock oftast som en maktdemonstration från mannens sida, så karaktäriseras detta som ett drag av kulturell *olikhet.* De skriver i *Kön och Ras i rumsliga identitetskonstruktioner*:

> ”Vari ligger den stora skillnaden mellan denna handling [att en kvinna dödas sedan hon hotat lämna eller har lämnat en man] och en kvinna som blir ihjälslagen för att hon inte vill

---

[67] Brune (2000) s. 19
[68] Grip (2002) s. 19
[69] Brune (1998) s. 50-55

> leva upp till sina fäders. Bröders moral? Vad vinner vi på att göra den ena formen av förtryck bättre än den andra?"[70]

I artikeln "Mona Sahlin anser nog att jag är för provocerande"[71] menar Astrid Schlytter som är docent i rättsociologi att det är en viktig forskningsuppgift att synliggöra det säregna med situationen för kvinnor som kommer från hederskulturer. En underton i artikelns inledande stycke synliggörs vilka det är som drabbas av hederskulturer:

> "Den som blir bortgift mot sin vilja idag heter knappast Eva eller Margareta. Inte nu längre, inte i vårt rätt så jämställda och demokratiska land. Individens allmänna ställning och valmöjligheter är stärkta genom svensk lagstiftning. Och det har tagit oss några generationer av arbete att åstadkomma det.
> Ändå lär det finnas en hel del svenska medborgare i Sverige som fortfarande inte får välja vem de vill gifta sig med. Värst är det för flickor och unga kvinnor, menar Astrid Schlytter i boken Rätten att själv få välja. För de som enligt hederskulturella, patriarkala gamla traditioner, tvingas att ge upp drömmar om utbildning och självförverkligande. Som får leva under ständiga misshandels-hot från släktingar, om de inte följer familjekulturens normer. Som inte får någon hjälp från socialtjänsten och som har en familj som står över svensk lagstiftning. Hur är det möjligt?"[72]

Utifrån Foucault så består begreppen och texterna av skillnader, något är endast om det inte är något annat[73]. Genom att på det sätt som texten ovan är skriven insinuera den på att använda språket som binära oppositioner[74]. Motsats till traditionella gamla svenska namn, Margareta, Eva, är icke-traditionellt gamla namn som exempelvis Fadime och Pela. Vidare kan man synliggöra hur kopplingen till normen ("vi") görs i stycket där det framställs en eurocentrisk bild av generaliseringar och homogena kategorier, och där "de andra" står i motsats till "oss". Detta sätt att använda begrepp som heder, kultur och patriarkala strukturer tenderar att framställa olika kulturella enheter till statiska och essentiella. Utifrån de los Reyes perspektiv används begreppet kultur idag för att markera oöverstigliga hinder mellan en svensk och en invadrarkultur, där dessa båda är lika imaginära[75].

4.4 Kulturrasism

Den muslimska kvinnan framställs i mediala sammanhang generellt sett som underordnad och förtryckt, ett offer för sin kultur och tradition. Problematiseringarna i medierna av "muslimsk kvinnosyn" kontrasterar sig mot "vår" jämlika självbild, där "vi" är moderna, rationella, sexuellt frigjorda och jämlika. I dessa mediebilder framstår relationen mellan könen i Sverige

---

[70] Johansson, Molina (2002) s. 56
[71] Eriksson, Sydsvenskan, 2004-08-09
[72] Eriksson (2004)
[73] Foucault (2004) s.71
[74] se Derrida
[75] de los reyes (2002) s. 182

som lättsam och okomplicerad. Den unga invandrade kvinnan framställs ofta som klämd mellan två kulturer, den egna förtryckande och den svenska jämlika[76]. Dessa kulturella skillnader, som Balibar menar är en av kulturrasismens huvudargument, förutsätter ett jämförande vilket är ett skapande av ett ”vi” och ”dom”. Kulturrasismens argumentation bygger alltså på att ”vi” (vår kultur) är bättre än ”dom” (deras kultur) bland annat genom att konstruera en hotbild om den sistnämnda. Vi ser här alltså hur kulturrasistiska föreställningar tydligt kan härledas till de traditionella föreställningar som inryms i den diskurs orientalismen utgör.

Samhällsgeografen Magnus Dahlstedt menar att kunskap om ”de andra” inte bör förstås som en passiv reflektion av faktiskt existerande ”främlingar”, utan istället ses genom den praktik, genom vilka dessa ”främlingar” fabriceras. Därför bör kultur och identitet ses som något som vävs in i sociala relationer, och inte som något givet som människor bara har. Dahlstedt menar vidare att den tidigare öppna och biologiskt förankrade rasismen numera ersatts av en betydligt subtilare och kulturorienterad rasism som reducerar ”de andra” till genuint ”kulturella varelser, uppbundna av en ”kultur” som är både homogen, statisk och främmande”[77]. I detta sammanhang framställs kultur som en fråga om antingen-eller; antingen *är* du ”svensk” eller så är du det *inte*. Med denna logik blir gränsöverskridelser eller kulturblandningar onormala, vilket resulterar i att ”mångkulturella” samhällen av nödvändighet blir komplicerade. Denna ”nya” form av rasism är alltså inte längre baserad på rasbiologi, utan istället baserad på tänkta, medfödda kulturella egenskaper som kommit att kallas kulturella rasism eller kulturrasism. En koppling som kan dras här mellan världsuppfattning och kultur är världsbeskrivningen utifrån ett eurocentriskt perspektiv där samhällen utanför Europa och ”Västvärlden” beskrivs som kulturella underlägsna.

Katarina Mattson skriver om hur media vanemässigt formar en underförstådd bild av svenskheten genom att avgränsa och fixera kategorin ”invandrare”. Brune[78] skriver i sin avhandling ”Nyheter från gränsen” om hur motsatsparen av kategorierna svensk och invandrare förmedlas på olika sätt i medias rapportering utifrån de grundläggande vi och dom-tänkande. Det föreställda svenska utgör en dagligen återkommande norm i det som beskrivs som eftersträvansvärt och normalt. Sociala problem dominerar istället i bilden av invandrare – bidragsberoende, kriminalitet, våldsbrott, patriarkala värderingar och

---

[76] Brune (2000) s. 30-35
[77] Grip (2002) s. 12
[78] Brune (2004)

utanförskap. Indirekt skapas samtidigt en bild av Sverige som självförsörjande, säkert och jämställt[79].

4.5 Svenskhet

Masoud Kamali skriver i *Bortom vi och dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*[80] kring hur länders nationella projekt har inneburit en process av självkonstruering där skapandet av ”vi” har gått hand i hand med skapandet av ”de andra”, som andra nationer och minoriteter. På så vis betecknar svenskhet och invandrarskap inte bara olika positioner utan även motsatta egenskaper som definieras i relation till varandra. ”Invandrare” konstrueras som en spegelbild av ”svenskar” och varje definition av hur vi är innehåller därmed också en outtalad berättelse om hur de andra är. ”De andra” görs inte bara annorlunda, de görs även till mindervärdiga vilket gör ”oss” till de bästa i jämförelse med alla andra etniciteter och nationer, och i synnerhet icke europeiska sådana. Svenskheten betecknar dessutom en position som är omöjlig att nå för ”de andra” eftersom dessa per definition befinner sig utanför den[81]. Kamali och de los Reyes summerar att slutsatsen blir att svenskheten därmed varken är en given identitet eller ett essentiellt tillstånd utan i stället är ”kopplad till en privilegierad position som ger ett självklart företräde i konkurrenssituationer och när det gäller tillgången till samhällets materiella och symboliska resurser”[82].

4.6 Vad menas med heder?

Det är svårt att ge en generell bild av begreppet heder, eftersom det har olika betydelse i olika samhällen, samhällsgrupper och kontexter och är föränderligt över tid. Iris M. Young menar att heder är ett begrepp som har etablerats som något kulturellt fenomen som ständigt tillskrivs marginaliserade kulturella grupper[83].

Inte sällan används begreppet för att definiera denna typ av händelser i familjer från andra kulturer än den västerländska. På Amnestys hemsida beskrivs heder som något som förekommer i starkt patriarkala samhällen där kvinnors föräktenskapliga eller gifta kvinnors utomäktenskapliga sexuella förbindelser som det allvarligaste hotet mot männens och

---

[79] Mattson (2005) s. 146-148
[80] SOU 2005:41
[81] de los Reyes & Kamali (2005) s. 12; Kamali (2005) s. 29-30
[82] de los Reyes & Kamali (2005) s. 12
[83] Young (2000) s. 79

familjens heder[84]. Amnesty menar att begreppet hedersmord är kopplat till kvinnans (otillåtna) bruk av sin sexualitet och/eller ett omoraliskt, oacceptabelt uppförande. Kvinnan anses, genom sitt påstådda eller verkliga beteende, ha dragit skam över sin familj genom att bryta mot de accepterade samhällsnormerna för hur en kvinna förväntas uppföra sig[85].
Vidare menar Amnesty att även pojkar och män som anses bryta mot rådande normer kan riskera att utsättas för hedersmord. Under senare år har man t.ex börjat uppmärksamma homosexuella pojkars/mäns utsatthet för hedersförtryck i Sverige[86].

I artikeln *Homosexuella ungdomar utsatta för hedersvåld* i Sydsvenskan[87] diskuteras en kartläggning av hedersvåld och sexuell läggning som genomförts av RFSL Rådgivningen Skåne på uppdrag av länsstyrelsen. Kartläggningen omfattar 53 hbt-ungdomar och visar på att hedersvåldet även drabbar hbt-ungdomar, och ”inte bara invandrarflickor”. Rapportförfattarna, socionomen Hans Knutagård och psykologen Elisabet Nidsjö, är förvånade över att ha träffat på så många utsatta ungdomar. Gruppen i stort sätt är osynlig för myndigheterna, och få av de tillfrågade myndigheterna (skolor, polis, ungdomsmottagningar och socialtjänsten) har egna erfarenheter kring problematiken hedersrelaterat våld och sexuell läggning. Rapportförfattarna menar att hedersvåld är kopplat till sexualitet och inte begränsat till vissa etniska, religiösa eller kulturella grupper. Artikeln betonar att hedersvåld traditionellt ansetts vara kopplat till invandrargrupper. De menar vidare hederstänkande även finns inom den svenska kulturen. Genom Butlers heterosexuella matris möjliggörs ett synliggörande av sambandet mellan kön, genus och begär. Utifrån denna matris finns två biologiska kön inom diskursen som förväntas begära varandra och uttrycka förväntade genusuttryck. Butler menar att kön, genus och begär måste förstås som konstruerade inom diskursen[88]. Utifrån ett diskursanalytiskt perspektiv möjliggörs ett synliggörande av vilka tvingande normer som diskursen skapar, och vilka förväntningar och värderingar som skapats i samhället[89]. Utifrån artikeln ovan kan man utläsa heteronormativitet. Individen utsätts för våld på grund av

---

[84] http://www2.amnesty.se/krg.nsf/Webbdokument/777AC41DF92F181EC1256C94003EC1A9?opendocument 090506
[85] http://www2.amnesty.se/krg.nsf/Webbdokument/777AC41DF92F181EC1256C94003EC1A9?opendocument, 2009-05-12
[86] http://www2.amnesty.se/krg.nsf/Webbdokument/777AC41DF92F181EC1256C94003EC1A9?opendocument, 2009-05-12
[87] Hedenmo, (2008-04-14)
[88] Mattson (2005) s. 28
[89] Mattson (2005) s. 24

sexuellt begär, oavsett ”kulturell bakgrund”. Denna bryter de rådande reglerna för vad/vem som får begäras grundat på kön[90] och blir därmed avvikande.

4.7 Heder

Det finns skillnader mellan olika länder, exempelvis vad det gäller rättsliga system, som understödjer hederns upprättelse i familjen. Den mediabild av heder och hedersmord som figurerat i media är sammankopplad med mordet på Fadime som härstammade från Turkiet, där familjen är basen för samhällsstruturen. Etnologen Magnus Berg skriver att den turkiska traditionen är kollektiviserad. Individen ses i första hand som en del av familjen, i andra hand som en del av släkten. I detta ser Berg grunden till hedersetiken – olämpligheten i allt för individuella handlingar[91]. Ända fram till nyligen fick mord med hedersmotiv ett mildare straff än vid ett ”vanligt” mord i Turkiet. Enligt den turkiska strafflagen kan mord bestraffas med livstids fängelsestraff eller dödsstraff. Begreppet hedersmord förekommer inte i lagstiftningen, men enligt artikel 52 kan strafflindring medges om en person begått mord i ett upprört sinnestillstånd. Straffet kan sänkas mellan en åttondel till en fjärdedel av föreskriven straffsats. Hedersmord betraktas med andra ord som ett brott, men ett förståeligt eller rent av rättmätigt sådant.[92]

I rapporten; *Heder, skam, familj och makt*[93], på skolverkets hemsida diskuteras relevansen av synliggörandet av strukturer och underliggande normer för förståelsen av individers handlande, vare sig dessa är kulturellt eller socialt betingande. Att försöka förklara och förstå varför en människa handlar på ett visst sätt är inte det samma som att legitimera själva handlingen.

> ”Att använda hedersbegreppet som entydig, kulturell förklaringsgrund för handlingar har därför ifrågasatts. Många forskare menar dock att begreppet kan vara relevant som grund för förklaringar, och att kravet på kvinnlig kyskhet är ett centralt element i begreppet. För många är det då också naturligt att koppla samman hedersbegreppet med skam.”[94]

Med begrepp som hedersmord, utsatta flickor och patriarkala familjer associeras könsförtryck till handlingar som är accepterade inom andra kulturer och i andra länder och därmed något främmande i Sverige. I denna konstruktion antas den svenska nationen utgöra en kulturell

---

[90] Författarens markering*; biologiskt kön*
[91] Berg (1994) s. 178
[92] http://www2.amnesty.se/krg.nsf/Webbdokument/D04D18F5DD390D8EC1256CD8007D431A?opendocument, 2009-05-11
[93] www.skolverket.se/content/1/c6/01/25/72/34772_**Heder**__skam__familj_och_makt_.pdf
[94] www.skolverket.se/content/1/c6/01/25/72/34772_**Heder**__skam__familj_och_makt_.pdf,

frizon från könsförtrycket, endast förmörkad av antingen invandrarnas patriarkala enklaver eller ”av latenta utbrott av gamla föreställningar”. de los Reyes menar vidare att detta riskerar att bli en täckmantel för rasistiska och patriarkala strukturer i Sverige och påpekar följande:

> ”Att förlägga patriarkatet i en annan kultur och att avgränsa könsmaktsordningen till specifika platser utanför Sverige är därför inte bara en förenkling utan också ett uttryck för det traditionella feministiska tänkandets tillkortakommanden när det gäller att teoretiskt, empiriskt och inte minst politiskt, förhålla sig till kvinnors differentierade erfarenheter av underordning”.[95]

Susan Moller Okin leker med en rad olika antaganden kring genusrelationer inom kultur i hennes artikel *Mångkulturalism, kvinnor i kläm*[96]. Det första antagandet är att en kultur backar upp och underlättar mäns kontroll över kvinnor på olika sätt. Det andra är att det mellan män och kvinnor råder klara skillnader i makt av den aspekten att de manliga medlemmarna generellt är de som har möjlighet att bestämma och uttrycka gruppens uppfattningar, seder och intressen. Moller Okin menar att utifrån företeelser av detta slaget ”begränsar avsevärt förutsättningar för kulturens kvinnor och flickor att leva ett människovärdigt liv i samma grad som männen, och att leva ett lika fritt liv som de”[97]. En skillnad mellan olika kulturer är familjens betydelse och ställning.

I Turkiet ses äktenskap mellan män och kvinnor ofta som ett sätt att skapa kontakter mellan olika parter, antingen för att öka familjens status eller för att stärka det finansiella, kulturella eller sociala kontakter. Detta sker mestadels på landsbygden och utanför städerna men denna företeelse sker även i städerna men är under en neråtgående trend enligt sociologen Aylin Akpinar[98]. I och med att kvinnan förväntas vara i hemmet och ta hand om familjen och att hon genom giftermålet är en så viktig del för familjens kontakter med resten av samhället, blir det av stor vikt att hon inte väljer att gå en annan väg än den traditionella. Aylin Akpinar skriver att i alla samhällen där giftermål är föremål för upprättandet och underhållandet av kontakter blir kvinnan sedd som ansvarig för upprätthållandet av gruppidentiteten. Detta innebär en risk för kvinnan som riskerar att vanära familjen om hon skulle bryta mot de traditionella reglerna. Därför måste hon kontrolleras av männen i hennes närhet[99].

---

[95] de los Reyes (2002) s. 184-185
[96] Okin, Moller (2002)
[97] Okin, Moller (2002) s. 17
[98] Grip (2002) s. 13
[99] Grip (2002) s. 14

Akpinar menar vidare att ur ett migrationsperspektiv blir det kvinnliga bärandet av identiteten allt viktigare för familjens sammanhållande än vad det varit i det emigrerade landet. Könsidentiteten bygger på koder som heder och vanära. Vidare i den nya kontexten ”hotas” familjens värde och ramar, vilket innebär att det blir viktigare att skydda kvinnan från det omgivande samhället – och brottet att bryta familjens band blir allt större[100]. Anledningen till att jag tar upp denna bakgrund är att den har en central roll i medias gestaltning av ”de andra” efter Fadimes död. Genom denna beskrivning förstår vi att det finns en betydande skillnad i synen på och betydelsen av familjen och kvinnan mellan det turkiska samhället och det svenska. Vad som blir anmärkningsvärt i den svenska debatten om dessa så kallade ”hedersmord”, som många betecknar mordet på Fadime, är att man hårdare angriper ett dråp av detta slag än ett dråp av en ”svensk” man på grund av svartsjuka. I detta fall riskeras dock kulturella antaganden om olikheter och ett vi och dom-tänk förstärkas.

[100] Akpinar (1998) s. 155

5 Slutdiskussion

Bilder som förmedlas i media syftar till att spegla verkligheten. Men om det som förmedlas speglar en verklighet- vems verklighet är det egentligen som skildras i exempelvis de reportage som sänds på tv eller de artiklar vi tar del av i tidningar? Inom en diskurs finns ett bestämt sätt att tala om och förstå världen och inom denna finns ramarna för vad som får tänkas och sägas inom ett område och på vilket sätt det får sägas[101]. Utifrån en rad olika rapporter och studier kring mediagestaltningen av sättet att diskutera kring hedersproblematiken har det gått att urtyda ett bakomliggande ”vi” och ”dom”-tänk, ”svensk” – “invandrare”, som har dikotomiska egenskaper. Då vårat språk är uppbyggt av dikotomier, är det dikotomiska tänkandet en utgångspunkt i det svenska språket, likaså det kategoriska tänkandet. Man blir vad man inte är. Genom att synliggöra hur motsatsparen vi och dom, svensk och invandrare, konstrueras i motsats till varann och reproducera föreställda egenskaper möjliggörs en dekonstruktion av dessa kategorier[102]. Genom att dekonstruera språket blir det möjligt att avslöja och analysera outtalade och dolda maktrelationer samtidigt som det möjliggör alternativa betydelser och relationer[103]. Hedersproblematiken är något komplext och svårdefinierat då det kan innebära en rad olika definitioner beroende på kontext.

Det finns olika röster kring hedersproblematiken idag, vissa menar att belysandet av problemet med hedersrelaterat våld uppmärksammas på ett sätt som få det att framstå som något som bara förekommer inom vissa kulturer. Hedersvåld har traditionellt ansetts vara kopplat till ”invandrargrupper”. Om majoriteten av ”svenskarna” skulle ha invandrarbakgrund, vad händer då? Vad avgör vem som är svensk eller inte svensk? Vad innebär det att vara svensk? Är det att fira våra ”svenska” traditioner, är det att ha ett ”svenskt” namn, att ha ett ”svenskt” utseende”? Vem inkluderas samt exkluderas?

Kulturrasism kan uttryckas genom att betrakta ”andra” som kulturella styrda, medan ”vi” är rationella och individuella. Denna distansering tror jag är extremt vanligt förekommande i dagens ”svenska” samhälle. ”Vi” är moderna och kulturen tar form av traditioner som något lekfullt och med en distanserad nostalgi tar del av vid jul och midsommar. Hela ”deras” vardag anses dock vara präglad av kultur och ”de” anses styrda av denna i känslor, ställningstaganden och handlingar[104]. Kan man utifrån detta påstå att kultur

---

[101] Foucault (1988)
[102] Brune (2004)
[103] se Derrida
[104] Brune (1999) s. 24

och tradition innebär samma sak? Skapandet av våra bilder av ”de andra” tror jag ligger i viljan att förstå och förenkla världen som vi lever i. Det ”okända”, sådant vi inte känner till, det annorlunda, ger vi en bild av att vara lite ”konstigt och beroende på inre faktorer, istället för yttre”[105]. På så vis behöver ”viet” inte problematisera vårt eget liv. I syftet att slippa omdefiniera våra bilder så byggs också murar upp mot det som är annorlunda och då slipper det vi tror på visa sig vara osant.[106] Det finns röster som menar att hedersvåld är kopplat till sexualitet och inte begränsat till vissa etniska, religiösa eller kulturella grupper.

Synlig och dold strukturell rasism legitimeras idag på olika sätt, varav ett kan vara att hänvisa till kulturella företeelser och på så vis kan hedersrelaterat våld ses som ett exempel på detta. Begreppet kultur är något som de los Reyes menar idag används för att markera oöverstigliga hinder mellan en konstruerad ”svensk” kultur och en konstruerad ”invandrar” kultur[107]. Myndigheternas fokusering på det patriarkala våldet inom familjen riskerar förvandla våldets strukturella karaktär till individuella eller kulturella företeelser. Dessa företeelser framställs som förekommande inom välavgränsade kulturella och sociala miljöer eller förpassas till hemmets privata sfär. Patriarkalt våld i den ”svenska” kulturen förklaras sällan som ett kulturellt fenomen. Det hedersrelaterade våldet handlar inte om vilket land, vilken kultur eller tradition man kommer ifrån. Även ”svenska” killar och tjejer kan bli förföljda och hotade av sina föräldrar för att de inte accepterar barnets sexuella läggning. I dag råder det en heteronorm i samhället vilket får konsekvens för invidivider som avviker från normen- heterosexuellt begär. Om majoriteten skulle ha varit ”icke heterosexuella”, skulle de avvikande då vara heterosexuella? Genom att på olika sätt bestraffa individer som avviker från normen, kan man då tala om en hedersproblematik? Kan man dra en parallell mellan heder och respektabilitet i avseendet kring hur en kvinna bör vara och bete sig?

I texter där ”invandrare” förekommer utgår media medvetet eller omedvetet från föreställningar om vilka ”vi” och ”dom” är, vilket upprätthåller gemenskaper och identiteter i gränsdragningen mellan ”vi” och ”dom”[108]. Det finns en tendens att framställa ”de andra” som lydande under ”hedersetik” medan ”vi” skulle vara ”heders-lösa”, vilket bidrar till att ytterliggare spä på myten om ”deras” olikhet och traditionalitet[109]. Det är därför viktigt att inte endast fokusera på ”andras” kulturer utan även att synliggöra normen som råder i

---

[105] Grip (2002) s. 14
[106] Grip (2002) s. 14
[107] De los reyes (20029 S. 182
[108] Brune, SOU, 2006:56
[109] Grip (2002) s. 15

samhället(majoritets) i syfte att skapa möjlighet för inkludering och lika rättigheter för olika grupper i samhället. Det är viktigt att nyansera debatten om det hedersrelaterade våldet, att lätta upp diskussionen om ”vi” och ”dem”. Sättet att gestalta begrepp som heder och kultur i media har kommit att förknippas med ”de andra”. Dessa begrepp har kommit att innebära en symbolisk identifikation med vad ”vi” *inte* är, utan vad ”de andra” är. På detta sätt beskrivs alltså majoritetssamhället som motsats till minoritetssamhällen.

Då den föreställda ”svensken” är normen i vårt samhälle tenderar ”övriga” att framställas som avvikande. Genom att framställa ”de avvikande” i relation till ”normen” blir de förstnämnda vad normen inte är. Detta bidrar indirekt till skapelsen av en av Sverige som självförsörjande, säkert och jämställt i relation till ”icke Sverige” skulle ha egenskaper som står i motsats till ovannämna egenskaper[110]. Jag anser att patriarkal dominans tar uttryck på olika vis runt om i olika kontexter. Genom att endast fokusera på ”de andra” möjliggörs en viss distansering från begrepp såsom ”patriarkala strukturer”, ”kultur” och ”heder”. Dessa begrepp tillskrivs och kännetecknar istället den ”avvikande” gruppen i samhället. Utifrån detta perspektiv anser jag att man kan synliggöra en förskjutning från majoritetssamhället (”vi”) till minoritetssamhället (”dom”) av begreppen ”kultur” och ”heder” i Sverige utifrån den mediala diskussionen som förts kring hedersproblematiken efter mordet på Fadime Sahindal.

[110] Mattson (2005) s. 146-148

6 Källförteckning

6.1 Litteratur

Akpinar, Aylin; *Males Honour and Females shame, Gender and Ethnic Identity Constructions among Turkish Divorcees in the Migration context*, Uppsala Universitet¸1998

Balibar, E (2002) ”Finns det en ’nyrasism’?” (33-47), Balibar, E. och Wallerstein, I. (red.) *Ras, Nation, Klass*. Uddevalla: Daidalos

Balibar, E; ”Rasism och kris” (279-291), Balibar, E. och Wallerstein, I. (red.) *Ras, Nation, Klass*. Uddevalla: Daidalos, 2002

Benhabib, Seyla; *Jämlikhet och mångfald . demokrati och medborgarskap i en global tidsålder,* Diadalos, Uddevalla, 2004

Berg, Magnus; *Seledas andra bröllop*, Etnologiska föreningen i Västsverige, Göteborg, 1994

Bergström, Göran, Borùs, Kristina (red.): *Textens mening och makt Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Studentlitteratur, Lund, 2005

Bergström, Göran, Borùs, Kristina (red.): *Textens mening och makt Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund, Studentlitteratur 2005

Brune, Ylva; “Nyhetslogik och medias konstruktion av “invandrare”” (55-99) i *Kategorisering och integration, om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag*, SOU 2004:48, Westholm, Anders, Borevi, Karin & Strömblad, Per, Fritzes, Stockholm, 2004

Brune, Ylva; ”Den dagliga dosen. Diskrimineringen i Nyheterna och Bladet” (89-123) i *Mediernas vi och dom- mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*, SOU 2006:21, Leonor Camauër & Stig Arne Nohrstedt, Fritzes, Stockholm, 2006

Brune, Ylva; *Mörk magi i vita medier -svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktningar och rasism*, Carlsson Bokförlag, Stockholm , 1998

de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud; *Bortom vi och dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*, SOU 2005:41, Fritzes, Stockholm, 2005

de los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana: *Intersektionalitet – Kritiska reflektioner över (o)jämlikhetens landskap,* Liber, Malmö, 2005

de los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (2002). *Maktens (o)lika förklädnader – Kön, klass& etnicitet i det postkoloniala Sverige.* Stockholm: Atlas.

de los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana. *Maktens (o)lika förklädnader – Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige.* Stockholm: *Andra*, Nordstedts förlag, Stockholm, 2001

Eldén, Sara; ”Att fånga eller bli fångad i diskursen?” (60-74); Lundqvist, Åsa, Davies, Karen, Mulinari, Diana (red.): *Att Utmana Vetandets Gränser,* Liber 2005 Malmö

Eriksson, Catharina, Eriksson Baaz, Maria & Thörn, Håkan (red.); *Globaliseringens kulturer – Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället,* Nya Doxa, Nora, 1999

Foucault; Michel, *Power and Knowledge*, Random House USA Inc, New York, 1988

Foucault; Michel, *Sexualitetens historia, Band 1, Viljan att veta,* Diadalos, Uddevalla, 2004

Grip, Lena; *Mediernas syn på De Andra – en medieanalytisk studie i samband med mordet på Fadime*, Universitetstryckeriet , Karlstad, 2002

Hylland, Thomas Eriksen; *Kulturterrorismen –en uppgörelse med tanken om kulturell enhet*, Nora, Nya Doxa, 1999

Johansson, Susanne & Molina, Irene;”Kön och Ras i rumsliga identitetskonstruktioner” i Schougt, Katarina (red); *Svensk kulturgeografi och feminism – rötter och rörelser i en rumslig disciplin*, Karlstad Universitet, Karlstad, 2002

Kamali, Masoud; ”Ett europeiskt dilemma – Strukturell/institutionell diskriminering” i *Bortom vi och dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering,* SOU 2005:41, de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud. Fritzes, Stockholm, 2005

Loomba, Ania; *Kolonialism/Postkolonialism- en introduktion till ett forskningsfält,* Tankekraft förlag, Stockholm, 2005

Malmö Stad: *handlingsprogram för insatser vid våld mot kvinnor och barn i Malmö,* 2007

Mattson Katarina; ”Diskrimineringens andra ansikte– svenskhet och ”det vita västerländska” i *Bortom vi och dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering,* SOU 2005:41, de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud, Fritzes, Stockholm, 2005

Mattsson, Tina; *I viljan att göra det normala,* Égalité, Växjö, 2005

Mohanty, Chandra Talpade: ”Med västerländska ögon – Feministisk forskning och kolonial diskurs”(195-210) i Eriksson, Catharina, Eriksson Baaz, Maria & Thörn, Håkan (red.); *Globaliseringens kulturer – Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället,* Nya Doxa, Nora, 1999

Okin, Susan Moller; *Mångkulturalism –kvinnor i kläm?* (s 13-31), Göteborg, Diaddalos, 2002

Sabuni, Nyamko; *Flickorna vi sviker –om hederskultur i Sverige*, Stockholm, 2006

Said, Edward; *Orientalism –western conceptions of the Orient*, Penguin Books India, Noida, India, 2001

Sandell, Kerstin, Mulinari, Diana, *Feministiska inventioner- berättelser om och från enn annan värld, Atlas Akademi,* Stockholm, 2006

Sandell, Kerstin: ”Enkla tekniker och besvärliga frågor: att arbeta med Donna Haraway” (75-90); Lundqvist, Åsa, Davies, Karen, Mulinari, Diana (red.): *Att Utmana Vetandets Gränser,* Liber 2005 Malmö

Wikan, Unni; *En fråga om Heder, Ordfront förlag*, Stockholm, 2004

Wikström, Hanna, *(o)möjliga positioner*, Intellecta Docusys, Göteborg, 2007

Young, Iris; *Att kasta tjejkast: texter om feminism och rättvisa*, Atlas, Stockholm,. 2000

6.2 Internet:

Amnestys hemsida: www.amnesty.se

BRÅ:s hemsida: http://www.bra.se

Eriksson, Marie: *Mona Sahlin anser nog att jag är för provocerande*, ”Paraplyprojketet” , http://www.paraplyprojektet.se/nyheter/mona-sahlin-anser-nog-att-jag-ar-for-provocerande/, 2004

Hedenbo, Marianne: *Homosexuella Ungdomar utsatta för hedersvåld*, Sydsvenskan, http://sydsvenskan .se/sverige/article89948.ece?context=print, 2005